

Die periode der Christianisering, gaat Brachmann verder, werd door de dienaars der Roomsche kerk ingeleid, die duizend jaar geleden, gekleed in de pijen van Roomsche-Katholieke priesters en missionarissen in Duitsland kwamen. Het tijdperk werd gevolgd door dat der Reformatie, welks zwaartepunt weer in het kerkelijke leven lag, en dat, zooals Paul de Lagarde e.a. vastgesteld hebben, tot een confessionele splitsing van het Deutsche volk leidde. En na deze „geschiedsbeschrijving“ laat Brachmann volgen: Zonder daarmee een oordeel te willen uitspreken, moet dit geschiedkundig feit (dat der confessionele verscheuring) als feit der geschiedenis vastgesteld worden.

Verder moet, lezen we, vastgesteld worden, dat geen der beide confessies in het uur van het grootste gevaar voor het bestaan van het Deutsche Rijk en het volk, in staat geweest is den innerlijken ommekeer van het ondraaglijke Deutsche lot na den wereldoorlog en na Versailles, tot stand te brengen. Zooals de toestand was, moest deze wending echter, zoo zij slaagde, een gebeurtenis van uitzondering worden, die in niets bij de twee eerste tijdperken achterstond. Allereerst dient weer het geschiedkundig feit, als onloochenbaar feit der geschiedenis, vastgesteld te worden, dat die bedoelde ommekeer door de nationaal-socialistische beweging tot stand gebracht werd, innerlijk en uiterlijk. Niet de drager van het monnikenkleed, zooals duizend jaar geleden, niet de togadrager, zooals voor 400 jaar, maar de man in het bruine hemd, de strijder voor een politieke idee, trad in 1933 zichtbaar als vorm der Deutsche geschiedenis naar voren. Met zijn politieke idee bracht de man in het bruine hemd een wereldbeschouwing en een nieuwe geschiedenisopvatting, die van het ras, mede. Zonder deze zou het nationaal-socialisme nooit aanspraak op zijn revolutie als op een daad van geweldige historische betekenis, hebben kunnen maken. Met deze wereldbeschouwing is die pretentie werkelijkheid geworden. Haar richting wijst naar het volk, in welks schoot zij eens werd geboren. En dit volk wordt hier noodzakelijk als een eenheid doorleefd en gezien: een eenheid, voor welke op den duur zich geen innerlijke en uitwendige splitsingen meer kunnen laten gelden. Het nationaal-socialisme weet zich gezonden tot het scheppen van zulk een volk. Het heeft dus, om het eens met theologische begrippen te zeggen, een zending, en het heeft ook een boodschap, juist die der rassische wereld- en geschiedenisbeschouwing, welker eerste in het oog vallende kenmerk de eenheid van lichaam, ziel en geest is. Deze eenheid en de eenheid van het volk liggen op dezelfde lijn. Dat deze door Alfred Rosenberg verworven en gefundeerde toestand tot innerlijk bezit van het Deutsche volk wordt, daarvoor strijdt het nationaal-socialisme zijn harden strijd met het onwankelbare vertrouwen in de overwinning.

Tot zoover Brachmann.

De woorden van dezen verdediger van Rosenberg's beschouwingen, bevatten niets, dat niet reeds bekend is. Toch hebben zij in het verband, waarin zij worden geuit, bijzondere betekenis. Allereerst valt op, dat hoe langer hoe sterker de nadruk gelegd wordt op het „normatieve karakter“ van Rosenberg's beschouwingen.

Uit het begintijdperk van diens optreden (en ook in de latere perioden) weten we, dat deze strijder zijn meeningen als strikt persoonlijke verkondigde. Thans blijkt duidelijk, dat zij het geestelijk goed van de nationaal-socialisten vormen. Want niet de „kring van Rosenberg“ strijdt voor de opvattingen van den schrijver van de „Mythus“, maar, zooals Brachmann zegt, het nationaal-socialisme. En als het kenmerk zijner wereldbeschouwing wordt dan de „eenheid van lichaam, ziel en geest“ genoemd, welke eenheid die van het volk betekent.

Wat wil dit zeggen? Dat alle gedachten en voorstellingen, alle willen en begeeren, alle eischen en doeleinden van het volk een ondeelbaar geheel moeten uitmaken. Anders gezegd: het geestelijk leven en het gevoelsleven moeten de praktische politiek dienen. Dat is de formule der nuttigheids-ethiek, zij het ook hier in bijzonderen vorm. En nu luidt het verwijt tot de Protestantische Kerk, dat zij deze eenheid niet erkennen wil. En dat zij zich in die weigering een dienaar van Rome toont.

Om dat verwijt te motiveeren, geeft Brachmann (die, zooals werd vermeld, een oud-leerling van Barth is), een merkwaardige karakteristiek van den geestelijken toestand van het „kerkelijke Duitsland“.

Eens, zegt hij, in Luther's tijd, was het voornaamste onderscheid tusschen de Roomsche en de Evangelische Kerk van zuiver dogmatischen aard. De Roomsche Kerk leerde dat de mensch door „geloof en werken“ zalig kon worden; de Protestantische Kerk verkondigde echter: „alleen door het geloof“. Dit vroeger zeer diep ingrijpende onderscheid in de leer, zegt Brachmann, heeft zijn historische macht, in het bijzonder in ons volk, verloren. Ook het kerkelijke Protestantisme is op de (niet te ontcomen) betekenis van het doen:

theologisch gesproken: op die van de werken, opmerkzaam geworden; terwijl leidende theologen der Roomsche Kerk reeds lang bereid zijn de „theologie alleen uit het geloof“ te beoefenen, ja in nauw contact met de „theologie van het Woord“ treden.

En nu luidt de redeneering van Brachmann ongeveer zoo: De Evangelische Kerk had op den nieuw ingeslagen weg (in de richting der „goede werken“, zullen we maar zeggen) voort moeten gaan. „De beslissende zorgen en krachtsinspanningen van het Deutsche volk liggen thans waarlijk niet meer op het gebied van de kristallisatie der zuivere leer, die de onderwijzing over den rechten weg tot de eeuwige zaligheid van den enkeling dient, maar geheel ergens anders“. Nu zij dat niet doet, en voor de zuivere leer opkomt, dient zij „Rome, dat immers zich van de werken afwendt“, en „alleen het geloof“ zoekt! Het feit, dat Rome met de oude Evangelische leer sympathiseert (we laten natuurlijk dit oordeel geheel voor Brachmann's rekening), had de volgelingen van Luther moeten bewegen hun theologisch standpunt te verlaten. „Want het is de taak der Protestantische Kerk, zonder voorbehoud Duitsland tegen het Katholicisme te verdedigen, zooals Luther dat deed. In plaats daarvan plaatst het kerkelijk Protestantisme zich op het standpunt van voor vierhonderd jaar, en moet nu, omdat er nu eenmaal geen terug in de geschiedenis is, zooals zij geheel verkeerd oordeelt, terwille van de zuivere leer, dien Luther verraden, die eens geschiedenis, komende geschiedenis gemaakt, en niet oud-katholieke of Orientalische-Palestijnsche geschiedenis vernieuwd heeft.“

Welk een wonderlijke redeneering! Omdat de oude tegenstander ons standpunt gaaf kiezen (volgens Brachmann natuurlijk) moeten wij haastig die positie verlaten. Want het is onze dure plicht zich steeds tegen hem te keeren. Geeft hij ons gelijk, dan moeten wij onszelf ongelijk geven. Doen we dat niet dan plegen we verraad aan onszelf en dienen wij den ouden vijand. Deze methode spreekt voor zichzelf. Natuurlijk heeft de luidruchtige verkondiging van 't „verraad aan Luther“ haar invloed niet gemist. Het vaststellen van dien „afval“ is echter niet de hoofdzaak, volgens Brachmann. Wat hij vooral aan de Evangelische Kerk verwijt, valt hij in de volgende woorden samen:

„Het kerkelijk Protestantisme begaat de beslissende fout, dat het een tijdperk van de Deutsche geschiedenis alleen maar onder den absoluut dogmenhistorischen gezichtshoek beschouwt. Hem moet het recht ontzegd worden als Duitschen en volkschen gezichtshoek te gelden. Beide Kerken nemen onder hem stelling tegen de tegenwoordige Deutsche geschiedenis. Wanneer de Roomsche Kerk dat doet, is dat een zaak voor zichzelf; wanneer dat Deutsche, kerkelijke Protestantisme haar echter daarin volgt, — en dat doet het — dan is het tijd zoo duidelijk te spreken, zooals Alfred Rosenberg het gedaan heeft.“

Zoo oordeelt Brachmann.

Hooren we den volgenden keer weer naar zijn verdediging.

A.

B. t. B.

ZENDING EN EVANGELISATIE

De Christelijke Boodschap in een Niet-Christelijke Wereld.

III.

Op de Wereldzendingsconferentie te Jeruzalem in 1928 stond de erkenning van de absoluteitheid van het Christendom onverzoend naast de naarvaarding van de godsdienstige waarden in de niet-Christelijke godsdiensten als evenzovele wegen tot het Evangelie. Tot een principiële stellingname kwam het niet; kon het ook niet komen op zulk een heterogeen samengestelde conferentie, die toch gaarne een door allen aanvaarde boodschap tot de wereld wilde doen uitgaan. Zelfs mag het wonderlijk heeten, dat de boodschap van den Internationalen Zendingsraad, die grootendeels uit tamelijk „modern“ georiënteerde Angelsaksers bestaat, nog zoo talrijke „orthodoxe“ geluiden liet hooren.

Voor een groot deel zal dat wel te danken zijn geweest aan de voor-conferentie te Cairo, waar de „orthodoxe“ Continentale afgevaardigden met nadruk de absoluteitheid van het Christendom naar voren hadden geschoven en op het gevaar van een inruilen van het Evangelie der Schriften voor een Evangelie van socialen vooruitgang hadden gewezen.¹⁾

Intusschen bleef de gedachte van het zoeken van één hooger godsdienst door de belijders van al de bestaande godsdiensten in de Amerikaansche zendingskringen voortleven. Haar meest krasse uit-

1) Over dit zgn. „Social Gospel“ en den psychologisch-theologischen achtergrond daarvan zie men het zeer instructieve proefschrift van Dr Visser 't Hooft „The Background of the Social Gospel in America“, Haarlem, 1928.

drukking vond deze idee in het zgn. „Laymen's Report“, dat onder den titel „Rethinking Missions“ in den loop van 1932 verscheen, en in heel de zendingswereld groote beroering heeft verwekt.

Het merkwaardige van dit rapport is, dat het werd samengesteld door een groep van „leeken“ uit een zevental Amerikaansche kerken.²⁾

Onder den indruk van de tanende zendingsbelangstelling in Amerika, met name bij de jeugd, besloot men op de zendingssterreinen zelf een onderzoek in te stellen naar de mogelijke oorzaken van dit verschijnsel. Een dertigtal zgn. „Fact-finders“ vertrok daartoe naar Indië, China en Japan en met het door dezen verzamelde feitenmateriaal ging daarna de „leeken“-commissie zelf op onderzoek uit. Haar bevindingen werden neergelegd in het bovengenoemde „Laymen's Report“, een boekwerk van bijna 350 pagina's.³⁾

Ons interesseert vooral het eerste deel van dit rapport, dat de „General Principles“ bespreekt, en inzonderheid het tweede en het derde hoofdstuk daarvan, die respectievelijk handelen over de verhouding van het Christendom tot de andere godsdiensten en over de boodschap van het Christendom aan de niet-Christelijke wereld in het Oosten.

In het eerste hoofdstuk had de commissie reeds uitgesproken, dat zij niet geloofde in een verloren gaan van oprechte zoekers naar God in andere godsdiensten (p. 19) en stelde zij Boeddha, Jezus en Mohammed als stichters van zendingsgodsdiensten op één lijn (p. 6). De bedoeling van de zending is volgens haar dan ook niet zoozeer om met een eigen klaargeformuleerde boodschap te komen omtrent den eenigen weg tot zaligheid, nl. „the way of Christ“, zooals de vroegere zending gedaan had (p. 8), in een overdrijven van den nood der menschen (p. 16), doch om „het godsdienstige leven van het Oosten te begrijpen en te vervullen“ (p. 16). Met vreugde constateert de commissie de veranderde „theological outlook“, die niet meer aan de hel geloofte noch aan wonderen, en die de vroegere opvattingen over de schepping, over den ouderdom van de aarde e.d. als „onwetenschappelijk“ verworpen heeft (p. 19). Zij acht het een gelukkig verschijnsel, dat er een „meer universeel, niet zoo scherp uitgesproken (less expressive) godsdienst“ is opgekomen, die nader wordt aangeduid als „de godsdienstige kant (aspect) van de komende wereldcultuur“.

In overeenstemming daarmee wordt de toekomstige taak van de zending omschreven als een gemeenschappelijk „zoeken naar een dieperen blik op de godsdienstige waarheid“ (p. 26) en „het bevorderen van de wereldeenheden door het verspreiden van het inzicht in de levenskrachtige elementen van alle godsdiensten“ (p. 27).

In het tweede hoofdstuk worden deze gedachten dan nader ontwikkeld. Christenen en niet-Christenen moeten elkaar als broeders beschouwen in den gemeenschappelijken strijd tegen het saecularisme (p. 29, 31). Ook Jeruzalem had zich in dien geest uitgelaten, maar het „Leekenrapport“ trekt deze lijn consequent door en wekt de zendingen op even tactisch op te treden tegenover de niet-Christelijke godsdiensten als Paulus te Athene en niet zoo „bevooroordeeld“ als de vroegere zending (p. 30). Men moet niet eischen, dat de bekeerde Christenen volkomen zullen breken met hun heidensch verleden, want overal heeft God Zijn getuigen en ook de niet-Christelijke godsdiensten zijn wegen tot God (p. 31). Het Christendom staat op denzelfden grondslag als de niet-Christelijke godsdiensten en de zending moet daarom allereerst de verwante elementen in de andere godsdiensten opzoeken (p. 33), zooals een zendeling in Japan dat beschreven heeft in zijn boek „A Venture in Understanding“. Christenen kunnen nog heel wat leeren van Boeddhisten en Shintoïsten (p. 34). De Christen-zendingen moeten bereid zijn volkomen eerlijk en zonder enig vooroordeel met hen samen te spreken, en vooral geen heimelijke poging doen hun eigen overtuiging aan hen op te dringen (p. 34). De waarheid kan alleen worden gevonden wanneer de zending meehelpt de godsdienstige waarden van de niet-Christelijke godsdiensten te versterken (p. 37), opdat ook deze hun bijdrage kunnen leveren tot „het bereiken van het hoogste doel, de meest volkomen godsdienstige waarheid“ (p. 44). De zendeling moet er dan ook naar streven door de niet-Christenen te worden beschouwd als „een bondgenoot meer dan als een vijand“ (p. 40) in het „gemeenschappelijk zoeken naar de waarheid“ (p. 47; zie ook p. 327v.).

Tenslotte wordt dan in het derde hoofdstuk uiteengezet, dat de zgn. absoluteitheid van het Christendom („the uniqueness of christianity“) feitelijk alleen bestaat in de bijzondere wijze, waarop in het Christendom de verschillende waarheden, die afzonderlijk ook bijna alle in de niet-Christelijke godsdiensten aangetroffen worden, samen verbonden voorkomen (p. 49). De Christelijke boodschap, zooals die vroeger aan het Oosten gebracht

2) Dit „leeken“ dient echter met een korreltje zout te worden genomen, want onder de 35 commissie-leden bevonden zich 3 theologen, terwijl 4 van hen de conferentie te Jeruzalem hadden bijgewoond.

3) Een vrij uitvoerig artikel over dit Rapport en de wijze waarop het tot stand kwam, vindt men in „De Macedonier“ van Augustus 1933 van de hand van Dr H. A. van Andel.

werd, was haar eenve niet met a Zelfs de th het eigenl en behoefl lijks verzoa Oosten kon met histori het Christe in den gro vaardige onderling zending da dikt het E len als e tendom o ten (p. 70) in wezen kan de zeri vriendscha bedoeling.

Aan het doel der z ven: „Met naar ware door ons volgorde! door JEZU Zijn Gees maken“.

Toen di ging er e vele zendi zendingsp test moge daarbij n groot de staande z becritisee missie ni bovendien grondslag in vele o quentie v ferentie t van den verdedigd zending z deze door „vreemd“ grondslag den Bijb de Bergr worden d wonnen l deze wijz want de wonderw zelf aller Zoo wa voor de Madras) gevraagd als leidde klingen o schap in De bet schenen tegen d zendingv turn to t Kar.

STE

Over di nummers beroep op dat de bel steunen c Daarna Zij zouden als „myst Het kon men het schrap. Het ver gripen ze lichte! In het lichte v Wie zo Eerst v aangehaa verleden aangehaa doende b Alleen z deze ding maakte! Inderda gekomen Wat wi De wo Ursinus van Urals den. Wa

zgn. „Laymen's
aking Missions“
en in heel de
eelt verwekt.
ort is, dat het
p van „leeken“
kerken.²⁾

te deel van dit
les“ bespreekt,
t derde hoofd-
indelen over de
tot de andere
van het Chris-
wereld in het

commissie reeds
in een verloren
God in andere
Boeddha, Jezus
dingsgodsdienst-
ng van de zen-
zoozeer om met
schap te komen
igheid, nl. „the
zending gedaan
den nood der
t godsdienstige-
te vervullen“
e commissie de
die niet meer
eren, en die de
pping, over den
„onwetenschap-
ij acht het een
eer universele,
expressive) gods-
wordt aangeduid
van de komende

rdt de toekom-
brevens als een
n dieperen blik
26) en „het be-
or het versprei-
achtige elemen-

deze gedachten
en niet-Christe-
beschouwen in
ten het saecula-
ad zich in dien
rapport“ trekt
de zendingen
enover de niet-
is te Athene en
roegere zending
at de bekeerde
n met hun hei-
ft God Zijn ge-
te godsdiensten
ristendom staat
niet-Christelijke
daarom aller-
le andere gods-
een zendeling
a zijn boek „A
isten kunnen
sten en Shinto-
gen moeten be-
der eenig voor-
en vooral geen
overtuiging aan
heid kan alleen
ing meehelpt de
Christelijke gods-
t ook deze hun
eiken van het
n godsdienstige
oet er dan ook
nen te worden
teer dan als een
appellijk zoeken
k p. 327v.).

erde hoofdstuk
theid van het
hristianijty“) fei-
re wijze, waarop
nde waarheden,
de niet-Christe-
den, samen ver-
ristelijke bood-
Oosten gebracht

ereltje zout te wor-
elden bevonden zich
rentie te Jeruzalem
rapport en de wijze
n „De Macedonier“
H. A. van Andel.

werd, was veel te gecompliceerd. Ze moet tot haar eenvoudigste kern worden teruggebracht en niet met allerlei theorieën aankomen (p. 50 v.v.). Zelfs de theorie der verzoening behoort niet tot het eigenlijke Christendom, want God is liefde en behoeft daarom niet door offers of iets dergelijks verzoend te worden (p. 54). We moeten tot het Oosten komen met gelijkenissen en symbolen, niet met historie en dogma's (p. 51 v.). De theologie van het Christendom, den godsdienst der liefde, komt in den grond neer op een theorie omtrent rechtvaardige verhoudingen tusschen de menschen onderling (p. 56). Daarop heeft de boodschap der zending dan ook vooral betrekking, want ze predikt het Evangelie van het Koninkrijk der hemelen als een sociaal ideaal. Daarin kan het Christendom ook samengaan met de andere godsdiensten (p. 70). Deze bezigen wel andere namen, maar in wezen bedoelen zij toch hetzelfde (p. 58). Zoo kan de zending den weg banen voor internationale vriendschap door een beter begrip van elkanders bedoeling.

Aan het eind van het derde hoofdstuk wordt het doel der zending dan tenslotte als volgt omschreven: „Met de volken van andere landen te zoeken naar ware kennis van en liefde tot God, terwijl wij door ons leven en onze woorden (men lette op de volgorde! H. B.) tot uitdrukking brengen wat wij door Jezus Christus hebben geleerd en trachten Zijn Geest in het leven der wereld effectief te maken“.

Toen dit rapport eind 1932 werd gepubliceerd, ging er een storm van verantwoordiging op in vele zendingskringen, die tot in vrijwel de geheele zendingspers haar uitdrukking vond. Voor dit protest mogen wij dankbaar zijn, maar wij mogen daarbij niet vergeten, dat het protest voor een groot deel vooral betrefte de wijze, waarop de bestaande zending en de zendingsarbeiders werden beoordeeld (95 pCt. van hen werd door de commissie niet of minder geschikt geoordeeld!) en bovendien, dat, bij alle kritiek op de principiële grondslagen van het rapport, deze grondslagen in vele opzichten verwant waren met de consequentie van uitspraken, die door velen op de conferentie te Jeruzalem of op andere vergaderingen van den Int. Z. R. en in de zendingspers waren verdedigd. Waar het „principiële obsta“ door de zending zelf niet in acht was genomen, behoefde deze door en door humanistische vrucht niet zoo „vreemd“ gevonden te worden. De Bijbelsche grondslag was verlaten. Het rapport spreekt over den Bijbel vrijwel niet. Alleen wordt nu en dan de Bergrede genoemd. Maar over het algemeen worden de Bijbelsche opvattingen als vrijwel overwonnen beschouwd. Feitelijk had de zending op deze wijze geen boodschap meer voor het Oosten, want de beschouwingen van het rapport stemmen wonderwel overeen met die, welke in het Oosten zelf allerwege worden aangetroffen.

Zoo was de situatie, toen de voorbereidingen voor de volgende wereldzendingsconferentie (te Madras) werden getroffen en Dr Kraemer werd gevraagd een boek te schrijven, dat ter conferentie als leidraad zou kunnen dienen voor de besprekingen over het vraagstuk van de Christelijke boodschap in een niet-Christelijke wereld.

De betekenis van dit boek, dat dit jaar verschenen is, is daarom zoo groot omdat het dwars tegen de bovengeschetste situatie in, de huidige zendingswereld ingaat en profetisch oproept „to turn to the Bible“.

Kar.

H. B.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Uit de goede werken verzekerd.

Over dit onderwerp schrijft Prof. Dr V. Hepp in de nummers van „Credo“ van 3 en 10 Maart j.l. Met een beroep op Zondag 32 komt hij eerst tot de conclusie, dat de belijdenisschriften de zekerheid des geloofs laten steunen op kenmerken.

Daarna keert hij zich tegen hen, die dit ontkennen. Zij zouden, volgens Prof. Hepp, het begin van Zondag 32 als „mysticistisch“ moeten veroordeelen.

Het komt er op neer, concludeert de professor, dat men het begin van Zondag 32 als niet-reformatorisch schrijft.

Het verband tusschen Zondag 7 en Zondag 32 begrijpen ze niet. Vroegen ze nu maar deskundige voorlichting!

In het nummer van 10 Maart volgt dan deze voorlichting van Prof. Hepp.

Wie zou hiernaar niet met belangstelling luisteren? Eerst worden dan Ursinus, Calvin en de Synopsis aangehaald. Prof. Hepp zou deze stemmen uit het grijs verledenen kunnen doen aanzwellen, maar acht uit het aangehaalde blijkbaar de zaak, die hij verdedigt, voldoende bewezen.

Alleen spreekt hij den wensch uit, dat men toch van deze dingen eens wat dieper dogmahistorische studie maakte! Die is z.i. niet overbodig.

Inderaad ben ik ook tot deze conclusie al lezende gekomen!

Wat wil toch het geval?

De woorden, waarop Prof. Hepp zich beroept, als hij Ursinus als autoriteit aanhaalt, kan ik in de Opera van Ursinus bij de verklaring van Zondag 32 niet vinden. Waar ze dan wel staan? In de tafel van Zondag

32, die door Festus Hommius is opgesteld. Bij mij staan ze in de uitgave van het Schatboek van 1736, waarin men bijeen vindt (soms ook dooreen vermengd) wat Ursinus, Pareus, Hommius, Spiljardus enz. over den Heidelb. Catechismus hebben geschreven.

De woorden van Ursinus, die Prof. Hepp aanhaalt, staan letterlijk in de tafel van Hommius op blz. 199, deel II.

Is dit nu de diepere dogmahistorische studie, waarop Prof. Hepp doelt? Zoo is men geneigd ondeugend te vragen.

In de Explicatio Catechetica van Ursinus, waaruit het Schatboek is ontstaan, las ik allerminst een bevestiging van de bewering, dat Zondag 32 de zekerheid des geloofs laat steunen op kenmerken.

Ursinus onderscheidt tusschen een rechtvaardiging voor God (coram Deo) en een rechtvaardiging voor de menschen (coram hominibus). Over de laatste spreekt hij in Zondag 32. Wij moeten goede werken doen, zegt hij (ter verklaring van de omstrede woorden uit Zondag 32), omdat zij vruchten des geloofs zijn, uit welke over ons en anderer geloof geoordeeld wordt! (Quia sunt fructus fidei, ex quibus de nostra et aliorum fide iudicatur.)

Een volgende maal geef ik gaarne even de geheele explicatie van Ursinus over vraag 86.

Even merk ik op, dat m.i. het door Prof. Hepp aangehaalde antwoord uit den Catechismus van Calvin geheel verkeerd geïnterpreteerd wordt.

R.

G. B.

DE PERSSCHOUW

De Strijd over Doop en Verbond.

(Vervolg.)

En dan is nog niets gezegd van Paulus! Als hij spreekt van éérsten en Tweeden Adam; als hij in Romeinen V den éérsten éenen met degenen, die in hem begrepen zijn, plaatst tegenover den Tweeden. Éenen met degenen, die in Hem begrepen zijn; als hij in Romeinen IX—XI worstelt met de vraag naar de betekenis van Israëls plaats en taak en val voor heel de wereld; als hij in den brief aan de Galaten spreekt over knechten en kinderen, dienstmaagd en vrije, Hagar en Jeruzalem — is dat niet een voortdurend spreken over en belichten van de verbondswerkelijkheid?

Denk bovendien aan den brief aan de Hebreëen met zijn diepe, zware beschouwingen!

Wanneer Prof. Bavinek gelijk heeft als hij betoogt, dat het verbond het wezen der religie is, kan dan het verbond minder voorkomen in het nieuwe Testament? Zou dan wat het wezen, de kern, het eigenlijke is van heel den dienst des HEEREN in het Testament der vervulling meer op den achtergrond staan?

Dat andere werkelijkheden als het Koninkrijk Gods in de ontplooiing en vervulling der Godsopenbaring eveneens klaarder en scherper worden belicht en al verder worden gerealiseerd doet aan het bovenstaande niets af.

Jezus Christus is de vervulling van gansch het heilsplan Gods.

Dit even tusschen twee haakjes.

H. A. gaat als volgt verder:

Het is dus wel een moeilijk vraagstuk.

En toch ook weer niet.

Als een vader en moeder zich buigen over het bedje van hun zieke kind, en voor hem bidden, samen, tot den God des Verbonds, dan is het heel eenvoudig. Dan gaan zij niet theologiseeren. Alleen maar bidden.

En dan weten zij het: dit kind mogen wij aan God opdragen met de sterke drangrede: Heere, het is Uw kind, want het is een kind des Verbonds.

En als dan in zoo'n heilig oogenblik opeens herinneringen komen aan dispuuten over het Verbond, — dat kan! — dan komt de vraag: in het Verbond begrepen, wat wil dat nu precies zeggen? „Houden voor“ wat betekent dat? Zit daar iets conditioneels in?

Maar zij schuiven al die vragen ter zijde en zeggen: Gods beloften, die hebben we immers? Laat ons die lezen! En laat ons God danken, dat Hij het is, die het ons beloofd heeft.

Is er dus een conflict tusschen het eenvoudig aanvaarden en het theologisch bestudeeren en formuleeren van de rijkdommen van het Verbond?

Neen, een conflict niet.

Maar de theologie is nog lang niet klaar en komt ook nooit klaar.

En die vader en moeder zijn voor wat zij nu behoeven wel klaar.

Zij leggen de handen in elkaar en het is, alsof in die vaate greep gevoeld wordt de blijde zekerheid, dat God de HEERE bij hen staat en Ja zegt. Want het is Zijn Woord, Zijn onfeilbare beloften, waarop ze pleiten.

Laat de theologen maar arbeiden. Zij doen zegenrijk werk. Zij zullen ons op den duur beter doen verstaan, wat de Schrift ons leert van het Verbond.

Maar wij behoeven niet te wachten, tot zij klaar zijn met de werkelijk niet gemakkelijke materie.

Wij kunnen met een blij hart den 108den Psalm lezen en vertroost zijn. Vandaag nog.

Dit is fijn gezien en gezegd.

En wat hier gezegd wordt van een vader en een moeder in den aangrijpenden ernst van het leven, geldt in nog veel sterker mate van de Kerk des Heeren in dezen verschrikkelijken tijd.

Vandaag moet de Kerk spreken met profetischen

ernst en met profetische bedlistheid. Zij moet heden de hoedschap des Heeren brengen ook omtrent doop en verbond.

Vandaag moet zij zeggen welken zegen Jezus Christus in den doop geeft, welke geweldige verantwoordelijkheid Hij daarin oplegt.

Vandaag — bij iedere geboorte, aan ieder opgroeiend kind; tegen iedereen afdwalenden bondeling; bij iedere belijdenisaanvraag.

Vandaag moet zij over doop en verbond preeken als die aan de orde zijn.

Het is steeds: heden, nu.

De Kerk kan niet wachten tot de vraagstukken mischien eenmaal zijn opgelost! Die zullen bovendien nooit worden „opgelost“. De theologie spreekt nooit „het verlossende woord“. Hoogstens komt zij met een „verloft“ woord: verloft door de strikte binding van het Woord!

Ook hier is eerst het leven en daarna het bewustzijn van en de bezinning over het leven.

Een krachtig, sterk geloofsleven alleen leidt tot een sterke, gezonde theologie, zoowel bij de afzonderlijke geloovigen als bij de Kerk — zóó heeft Kuyper het reeds geschouwd en betoogd. En als de verhouding zóó is, dan ontstaat de wederzijdsche, zegenrijke beïnvloeding van Kerk en Theologie, vice versa!

Daarom moet de Kerk vóór alles ernst maken met haar belijdenis, dat de kinderen der geloovigen gedoopt moeten worden, omdat zij „alzoowel als de volwassenen in het verbond Gods en in zijne gemeente begrepen zijn en dat hun door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, die het geloof werkt, niet minder dan den volwassenen toegezegd wordt.“ (Cat. Vr. 74.)

Dit zijn geen raadselwoorden.

Zacharias Ursinus heeft ze zelf verklaard!

Hoor maar.

„Alle kinderen der geloovigen immers zijn in het verbond en in de Kerk Gods, tenzij ze zichzelf uitsluiten. Evenzoo zijn ze ook discipelen van Christus: omdat ze in de kerk geboren zijn, dat is: in de school van Christus; derhalve leert de Heilige Geest hen ook in overeenstemming met hun bevattings en de wijze van hun leeftijd“²⁾.

Dit wat betreft het „in het verbond Gods en zijn gemeente begrepen zijn“.

En van de „toezegging“, „de belofte“ zegt Ursinus: „Aan wie de weldaad van de vergeving der zonden en de wedergeboorte (hier = bekeering, levensvernieuwing) toekomt, die kunnen niet van den doop geweerd worden. Aan de kinderen der Kerk (wat een mooie uitdrukking!) komt de weldaad van de vergeving der zonde toe, dat is: aan de kinderen evenzeer als aan de volwassenen wordt de vergeving der zonden door het bloed van Christus, en den Heiligen Geest, den bewaker van het geloof beloofd“³⁾.

De Kerk moet ernst maken met haar gebed, bij iedere doopsbediening, met het oog op elk te doopen kind opgezonden — dit gebed: dat Gij dit Uw kind genadig wilt aanzien.

Zij belijdt daarmee immers, dat God zóó hartelijk is „dat Hij onze kleine kinderen voor dat ze geboren worden aanneemt tot zijne kinderen“; dat „uit de geloovigen een heilig zaad wordt geboren, omdat hun kinderen, als ze nog in den moederschoot zijn, voordat zij ademhalen, opgenomen zijn (cooptati sunt) in het verbond van het eeuwige leven. Volgens geen ander recht worden zij door den doop in de Kerk vergaderd, dan omdat zij reeds tot het lichaam van Christus behoorden, voordat ze het levenslicht aanschouwden“⁴⁾.

Zoo sprak Calvin en hij hield het vol ook al schold men hem daarom voor Pelagiaan.

Ja, deze dingen moet de Kerk krachtig zeggen.

En tegelijk, dat de doop vermaant en verplicht o.a. tot een aanhangen, betrouwen en liefhebben van den eenigen God, dat is: tot waarachtig geloof.

Zij moet zeggen, dat de ranken, ja, de ranken van den wijnstok, die geen vruchten dragen zullen weggenomen en verbrand worden (Joh. 15:2, 5).

Zij moet zeggen, dat er kinderen des Koninkrijks zijn, kinderen dus, die uitgeworpen zullen worden in de buitenste duisternis (Matth. 8:12).

Zij moet zeggen, dat zij, die den Zoon van God vertreden hebben en het bloed des Testaments, waardoor zij geheiligd waren, onrein hebben geacht en den Geest der genade smaadheid hebben aangedaan, zwaarder straf zullen waardig geacht worden. (Hebr. 10:29.)

Dit alles moet de Kerk prediken.

Zij kan daarmee niet wachten geen dag en geen nacht.

Dat doende en daarmee voortgaande zal zij met groote dankbaarheid kunnen begroeten het meerdere licht, dat theologische arbeid over de vraagstukken, die met deze dingen samenhangen door Gods gunst, mag doen opgaan.

2) Omnes enim fidelium liberi sunt in foedere, & in Ecclesia Dei, nisi ipsi se excludant. Proinde etiam sunt discipuli Christi: quia nati sunt in ecclesia, hoc est, in schola Christi: ideo eos etiam docet Spiritus Sanctus pro ipsorum captu & aetatis modo.

3) Ad quos pertinet beneficium remissionis peccatorum & regenerationis, ij non possunt arceri à baptismo. Ad infantes Ecclesiae pertinet beneficium remissionis peccatorum & regenerationis, hoc est, infantibus aequè ac adultis remissio peccatorum per sanguinem Christi, & Spiritus Sancti fidei effector promittitur. Het: „niet minder dan den volwassenen toegezegd wordt“ is vertaling van: Non minus quam adultis promittitur!

4) Zie: Institutie, IV, XV, 20. En: Vera Ecclesiae Reformandae Ratio, C. R. XXXV, p. 619.